

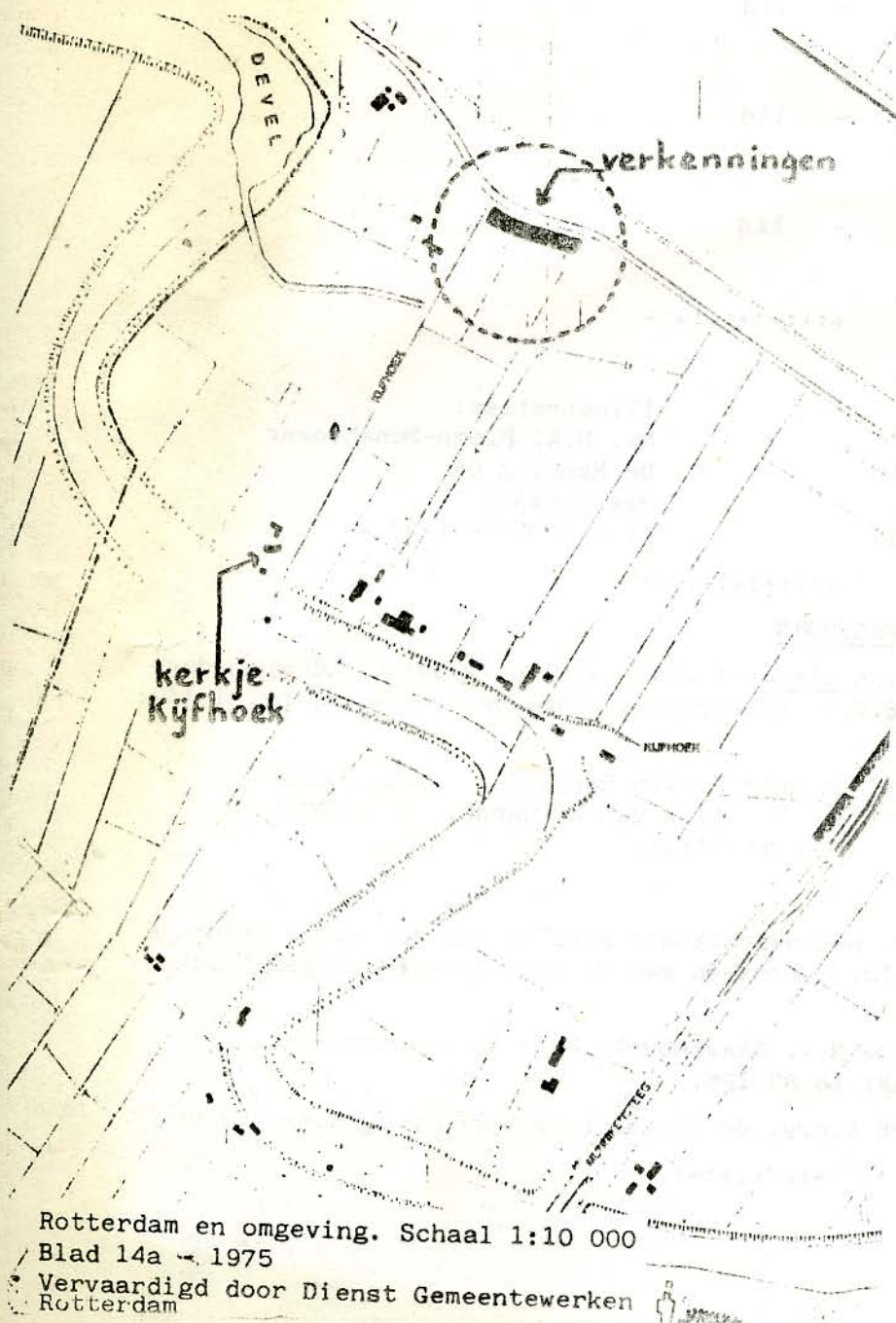
CONTACT

BLAD

5e jaargang nr. 15

juni 1983

UIT DE INHOUD:

- Van de Redactie
- Bestuursmededelingen
- Geschiedenis Barendrecht III
- Verkenningen Kijfhoek
- Geschiedkundige Documenten

Rotterdam en omgeving. Schaal 1:10 000
Blad 14a - 1975

Vervaardigd door Dienst Gemeentewerken
Rotterdam

Adres Historische Vereniging Barendrecht:

2e Barendrechtseweg 181, 2991 GK Barendrecht
Telefoon: 01806 - 18142

+::+::+::+::+

BESTUUR

Hr. G. van der Schoor Rijnstraat 17, tel. 13200	- voorzitter
Mw. J.W.E. Kouw Singel 32 tel. 16059	- secretaris
hr. C.J.A. Volgering Alsemhof 4 tel. 15768	- penningmeester
hr. P. van Bergeijk Ziedewijdsedijk 59 tel. 12252	- lid
hr. W.M. Groenenboom Voordijk 267 tel. 12617	- lid
hr. J.H. Kleinschmidt Mr. Thorbeckestraat 33 tel. 13349	- lid
hr. A.M. Overwater Jaagpad 65 tel. 12152	- lid

+::+::+::+::+

REDACTIE

Mw. J.W.E. Kouw Singel 32 tel. 16059	Illustraties: Mw. H.A. Plomp-Monshouwer De Manning 64 Heerjansdam tel. 01857 - 1923
Hr. H. van Herwerden 1e Barendrechtseweg 136 tel. 12789	

+::+::+::+::+

BEZICHTIGINGSTIJDEN VERZAMELINGEN

Rondleidingen in groepen van tien personen (voorlopig alleen op woensdagmiddag of woensdagavond). S.V.P. telefonisch aanmelden vooraf op nr. 18142.
Bij geen gehoor:

voor woensdagmiddag bij de heer P. van Bergeijk, tel. 12252
" " " " " " A.G. van de Garde, " 14423

+::+::+::+::+

CONTRIBUTIE

Minimaal f 13,50 per jaar. Het beschikbaar stellen van een extra bijdrage wordt zeer op prijs gesteld. Overmaken van de contributie kan geschieden op bankrekening

nr. 64.42.22.204 bij de N.V. Slavenburgs Bank te Barendrecht,
gironummer van de bank: 16 87 126,

of op gironummer 25 30 926 t.n.v. de Historische Vereniging Barendrecht.

+::+::+::+::+

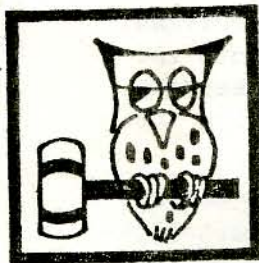
VAN DE REDACTIE

'n Grote gebeurtenis werpt haar schaduw vooruit. Een aantal leden is reeds enthousiast bezig met de voorbereidingen voor een waardige herdenking van het feit dat 500 jaar geleden het plan ontstond om de polder Binnenland opnieuw te bedijken. In dit nummer de plannen die bestaan om dit feit te herdenken.

De derde aflevering van de Geschiedenis van Barendrecht van de heer Schop handelt ook over een bedijking, en wel over die van de Riederwaard.

Over de vondsten bij Kijfhoek, een artikeltje van mevrouw Ratsma, leest U op bladzijde 8. Indien U interesse heeft in deze opgravingen en daarbij ook het kerkje van Kijfhoek eens van binnen wilt bekijken, dat kan gebeuren op 24 juni a.s. Op bladzijde 13 vindt U hierover meer.

De heer Van Herwerden heeft de lezing van de heer L.W. Hordijk, die op de jaarvergadering werd gehouden, voor U samengevat.

BESTUURSMEEDEDELINGEN

20 DECEMBER 1483 - 1983

Ja, dat ziet U goed - daar zit 500 jaar tussen.
Wat is er gebeurd "op den twintighsten dagh in December 1483?
Toen is een Accoort ende Eendracht gemaect tusschen de Ambachtsheeren van Oost- ende West-Barendrecht, ende Ambachts-vrouwe van Carnisse ende gemeyne Ingelanden aldaer, rakende den Dijck ende 't Dijckrecht".

Door "versuymenisse ende tweedracht" is de dijk weder uitgebroken, maar nu besluit men om de zaak groots en gezamenlijk aan te pakken, zodat men "voortaen eenen gemeenen Dijck hebben ende eeuwelijck behouden sullen".

En tussen die "eeuwelijke Dijcken" wonen en leven U en ik vijfhonderd jaar later nog.

Op onze jaarvergadering dd. 22 maart 1983 werd door de heer Van Herwerden zo losweg de vraag gesteld: Doet de Historische Vereniging daar wat aan? Nu hadden we uiteraard op bestuursvergaderingen dit punt herhaaldelijk besproken. Er komt nog al wat voor kijken als je eraan begint. Niemand voelde zich geroepen het voortouw te nemme.

We vertelden ter jaarvergadering ons probleem. En zie, spontaan meldden zich de heren H. van Herwerden, A.G.W. Wesdorp en A.G. van de Garde om in kleincomité de zaak een

Met een jeugdige voortvarentheid toog men aan het werk. In principe werd medewerking gevraagd en toegezegd door het Waterschap IJsselmonde waar het archief van de polder Binnenland berust. Het gemeentearchief zowel te Rotterdam als in Dordrecht zegden eveneens medewerking toe. Last but not least ons lid, de heer J. Schop.

Een voorlopig program van actie werd op 6 mei j.l. aan Uw bestuur toegezonden en op 11 mei vrijwel zonder commentaar, maar onder grote dank, overgenomen. Op 25 mei werd de hele materie met de Burgemeester besproken. Dit gesprek wordt bevestigd, waarna het door B en W verder wordt behandeld.

Onder voorbehoud van inkrimping, correcties of aanvulling door B en W, ziet onze indicatie er als volgt uit:

1. Tentoonstelling van documentatie in papier en voorwerpen van 6 tot en met 9 december 1983.
2. Herdenkingsbijeenkomst in de Dorpskerk (dit kerkgebouw is ingewijd op 2 mei 1512!) op 6 december met als spreker Mr. D. Müller, o.a. oud dijkgraaf Waterschap IJsselmonde. De avond wordt muzikaal opgeluisterd door docenten van onze Muziekschool.
3. Lessen voor leerlingen. Met schoolhoofden wordt contact opgenomen om aan deze herdenking en of enkele lessen te wijden. De heer Wesdorp, zelf leraar geschiedenis M.O. aan een Pedagogische Academie, stelt wat lesmateriaal samen. Onzerzijds wordt gedacht aan de vijfde en zesde klas der basisscholen. Van mensen die in 1953 dezelfde leeftijd hadden als de huidige vijfde- en zesdeklassers worden interviews opgenomen hoe zij de Watersnood 1953 in Barendrecht hebben beleefd. Bij een mooie nazomer kan er reeds worden aangevangen met praktisch leren tijdens speur- en ontdekkings-tochten. In klasverband kan in overleg de onder 1 genoemde tentoonstelling worden bezocht.
4. Fietspuzzeltocht voor ouders en kinderen wordt gepland in de nazomer. Hierbij zal uiteraard ook alle aandacht aan het fenomeen polder worden gegeven, terwijl ook de onder Monumentenzorg staande gebouwen niet worden vergeten.
5. Historisch geschriftje. Getracht wordt om tijdens de herdenkingsweek een boekje gereed te hebben van zo'n dertig, maximaal vijftig, pagina's. Voor een uitgebreidere studie zal de tijd ontbreken, omdat de bronnen zich op meerdere plaatsen bevinden en niet alles op korte termijn toegankelijk is.

Waar een schijnbaar simpele vraag allemaal tot leiden kan! Gelukkig dat er zo'n actieve werkgroep is. Namens alle lezers aan hen alvast onze hartelijke dank in oprechte be- en verwondering geuit!

Er staat de Barendrechtse heel wat te wachten.

Oh ja, nog dit: het zou stijvoller zijn als we de tentoonstelling in de Dorpskerk kunnen houden. Maar ten eerste: wie weet nu reeds het aantal bezoekers aan de herdenkingsdienst? Ten tweede: hoeveel oppervlakte vergt de documentatie in papier en voorwerpen?

We hebben een uitwijkmogelijkheid in het Verenigingsgebouw naast de kerk en - wat niet minder belangrijk is - alle medewerking van Kerkvoogden en het kostersechtpaar.

U hoort er t.z.t. meer over.

Het ledental van onze Historische Vereniging is op 27 mei 1983: 225. Zullen we met z'n allen zorgen dat dit per 31 december 1983 de 300 gepasseerd is? Dat zou een waardige dankuiting zijn aan de wel zeer achtieve en bergen werk verzettende werkgroep. En elke lezer kan makkelijk voor minstens één nieuw lid zorgen. Zij doen hun uiterste best. U ook?

Uw Voorzitter.

TER NAVOLGING!

Een dame uit Amsterdam overlegde blijkbaar bij zichzelf: wat gaat er met mijn herinneringen oorlog 1940 - 1945 en mijn Oranjeverzameling gebeuren als ik er niet zelf een goeie bestemming voor zoek?

Zij vroeg aan deze en gene kennis. Een van hen had gehoord dat in Barendrecht een Historische Vereniging bestaat. Er zitten minstens drie à vier adressen tussen van mensen die geen lid zijn van onze vereniging, maar het kwam voor de vereniging bij Tom van de Garde terecht.

Een aantal illegale bladen - slechts één hebben we nu dubbel - de andere zijn een welkome aanvulling.

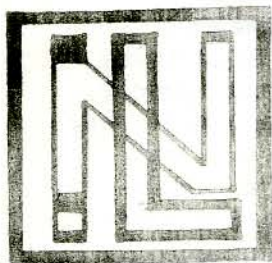
Tegen de Oranjeverzameling mag "U" worden gezegd. We hadden reeds 73 ansichten Koninklijk Huis; nu 120 verschillende. Zeventien boeken, boekjes, cahiers plus het boek "Woorden van Hare Majesteit Koningin Juliana", alle redevoeringen tussen 1 juni 1927 en 6 januari 1949, 350 bladzijden. Alleen al te lezen wat H.M. in Canada en de U.S.A. tijdens de oorlogsjaren gezegd heeft is boeiend en een waardevolle aanvulling voor onze documentatie. Hoe zij elke gelegenheid benutte om voor Nederland te pleiten is bewonderenswaardig.

En alles wat wij kregen ziet er zo welverzorgd uit! We sturen een hartelijke dankbetuiging aan de ons onbekende mevrouw(?) H. van Zijl.

TER NAVOLGING! DOE HET NU!

Overigens: Tom blijft een actieve propagandist. Hij ontving op 15 mei j.l. onze eerste buitenlandse bezoekers. Een Amerikaans echtpaar met de naam Koedoot. Zij is Amerikaanse, hij als elfjarige Rotterdammer met zijn ouders geëmigreerd. Hij verstond en sprak Hollands, zij geen woord, dus tolkte Tom vrolijk in het Engels. Ze kwamen om half negen en vertrokken om half twaalf! Ze voelden zich beiden thuis tussen onze oude spullen. Over drie jaar komen zij weer naar Holland en beslist weer naar ons verenigingshuis. We noemden alvast het volgende adres....

G. van der Schoor

NIEUWE LEDEN

Onderstaande personen hebben zich sinds 22 februari j.l. als lid bij onze vereniging aangemeld.

26-2-1983	: H.D. Franssen	Barendrecht
22-3	: G. van Horik	"
6-4	: C.J. den Otter	Den Helder
7-4	: H. v.d. Jagt	Rotterdam
	F. v.d. Jagt	Borsselle
25-5	: G. Eykenaar	Barendrecht

Stand op het ogenblik, zoals reeds vermeld: 225 leden.

NIEUWE AANWINSTEN

+ 600 schoolboeken, 2 oranjepuzzels, gedenkplaten Koninklijk Huis, oude thee-bus, kinderboeken, diverse andere boeken, 2 atlassen, 9 schaven, 2 consoles, 2 laaikers (?) (om vlasrootsloten uit te baggeren), een smakzeis, deegsnijders en bakvormen, kaartjes wol en knopen, hoge hoed, rouwdas en -handschoenen, nacht- en ochtendmutsen, babykleertjes, linnenkast, gedenkpenning Hooimeijer, bewijs van toegang tot spoorweg (postbode), kurketrekkers, appelboor, 2 hak-messen, padvindendolk (Jamboree 1937), drukwerk, rouwkaarten, draagtas, album met speldjes, vierpits petroleumstel, kalenders, medicijnflesje, chocolade-kan, melkkoker, verzameling Oranjehuis (zie ook hierboven).

VIER EEUWEN GESCHIEDENIS BARENDRECHT III

- 12e tot en met 16e eeuw -

DE RIEDERWAARD

Over de juiste datum van de eerste bedijking van de Riederwaard zijn geen gegevens bekend. Aangenomen wordt, dat er reeds aan het einde van de elfde eeuw sprake was van bedijking in de Riederwaard.

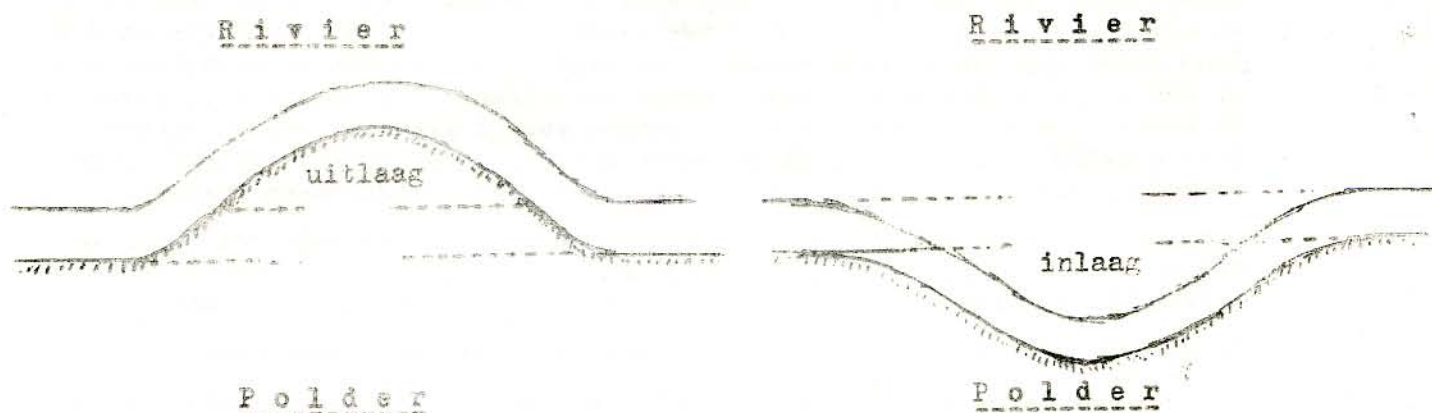
De oorspronkelijke bewoners vestigden zich aan kreken en waterlopen, mede met het oog op de voedselvoorziening. Op sommige plaatsen werden ter bescherming terpen opgeworpen. Nadien zijn de eerste bewoners begonnen dijkes te leggen om hun eigen land veilig te stellen voor de steeds weer optredende vloed. Vanuit deze kleine bedijkingen kwam men gezamenlijk tot grotere dijkkringen, waarbij de grond van de eerste dijkes gebruikt werd voor het maken van de nieuwe dijk. Dit bracht een groot gevaar met zich mee, dat wanneer een dijk doorbrak, niet een polder overstroomde, maar een groot gebied onder water kwam te staan.

Dat de bedijking bestond in de Riederwaard in de 13e eeuw blijkt genoegzaam uit de verleibrief Barendrecht 18 februari 1264 en uit de twee oorkonden die door Graaf Floris V werden gegeven op 20 februari 1288 en 18 maart 1292. In deze oorkonden wordt gesproken over de dijkrechten van de Riederwaard en wat te doen als de dijken zouden doorbreken.

De Riederwaard gelegen in een deltagebied stond regelmatig bloot aan het gevaar van overstromingen. Dit gevaar bestond in het steeds weer optreden van hoge waterstanden op de rivieren door wateraanvoer van boven. Hierdoor werd het oostelijk deel van de Riederwaard, dus Ridderkerk, het meest bedreigd. De grootste bedreiging voor het westelijk deel van de Riederwaard kwam vanuit zee door de hoge vloed, die steeds weer voorkwamen, waardoor de dijken in Pendrecht en Carnisse het meest te verduren kregen. Steeds blijkt weer, dat de dijk van Pendrecht de zwakste schakel was in de dijk-ring.

In het voorjaar van 1320 blijkt de dijk van Carnisse in zeer slechte toestand te verkeren. De ambachtsheer van Carnisse, Daniel van der Merwede, ging naar Willem III, Graaf van Henegouwen, die op dat ogenblik in Middelburg was, om over de grote nood van de dijk te spreken. Dit gesprek had tot gevolg, dat door Graaf Willem III aan Daniel van der Merwede een "gunst" werd verleend, zoals blijkt uit de brief van 23 maart 1320. In deze brief staat o.a.: "dat wij om de nood, zoals wij vernomen hebben, van de dijk in Carnisse en om de menige trouwe dienst, die ons Heer Daniel van de Merwede, onze trouwe Ridder, gedaan heeft en nog doen zal, 'hem te gratien ghedaen hebben' (hem de gunst verleend hebben).....". Deze gunst bestond hierin, dat allen die in Carnisse woonden of kwamen wonen indien zij kwamen te overlijden de "wittachtighe" (= wettige) kinderen, in rechte lijn, al die goederen die zij nalieten zouden erven.

Hieruit zien wij weer de typische verhouding tussen leenheer en leenman in die tijd. Wel werd er een "gunst" verleend voor het nageslacht, maar voor dat moment "zette het geen zoden aan de dijk".

In vele gevallen werd de te maken of gemaakte dijk ook uitlaag of inlaag genoemd.

Na 23 maart 1320 is het misgegaan met de dijk in Barendrecht, deze dijk was doorgebroken. Graaf Willem III van Henegouwen gaf vanuit Dordrecht op 27 juli 1327 bevel aan zijn Heemraad van de Riederwaard om die (ingelanden) van Barendrecht een zekere dijk te doen maken.

De gemeenschappelijke dijk was voor 27 juli 1327 ingebroken, vermoedelijk in de winter van 1326/1327, en door de Barendrechtse was een inlaag gelegd, waardoor land verloren was gegaan. Nu moesten zij een dijk maken om het verloren land te herwinnen. Hierbij werd bepaald, dat zij vrij mochten hebben en gebruiken het land dat bij de dijk behoorde.

De genoemde inlaag was gelegd op "die neghendalve hoeve van den Westende" van Barendrecht. Die neghendalve hoeve (= ± 115 ha) blijkt op de grens te liggen van Carnisse met West-Barendrecht, hetgeen staat in een oorkonde van 1329.

Door de noordwester stormen en de daarmee gepaard gaande hoge vloed en werd de dijk meermalen beschadigd en dreigde een doorbraak.

In het najaar van 1328 had de waterwolf weer toegeslagen.

Heer Daniel van der Merwede, ambachtsheer van Carnisse en Jan Clauwaerts zone van Barendrecht, ambachtsheer van West-Barendrecht, waren gezamenlijk naar Dordrecht gegaan om met graaf Willem III te spreken over de erbarmelijke toestand waarin de dijk verkeerde.

In een oorkonde van 4 januari 1329 schreef Graaf Willem III over de grote nood waarin de dijk verkeerde "van de neghendalve hoeve in Barendrecht, ende die XLV ghaerden (= ± 22 ha) in Kernessee, die dair naist ghelegen sien".

Dit bezoek van de beide ambachtsheren had tot resultaat, dat aan die van Barendrecht en Carnisse vrijheid werd gegeven tot het maken van dijken. Dit gold voor diegenen die daar land hadden dat aan de dijk toebehoorde. Zij mochten niet minder dan 3 roeden en niet meer dan 6 roeden dijk bezitten.

Verder werd overeengekomen, dat allen die "scot bair sien" (= belastingplichtig zijn) en op de dijk, of het land, dat de dijk toebehoorde, dan woonden of hierna kwamen wonen en 3 tot 6 roeden dijk maakten, die zouden hebben het land dat toen de dijk toebehoorde. Verder zou hij en zijn erfgenaam "scot" vrij en "herevaert" vrij zijn zolang als zij de dijk zouden houden, dat van hun zelf was, in zoverre de genoemde landen gelegen waren in de Riederwaard. De vrijstelling bedroeg 20 pond Hollands per roe, dus tenminste $3 \times 20 = 60$ pond en ten hoogste $6 \times 20 = 120$ pond.

Daarna werden op 18 januari 1368 door Hertog Aelbrecht van Beieren, Graaf van Holland, bepalingen vastgesteld van dijkrecht voor de bewoners van de

Riederwaard. Een van de bepalingen was, dat wanneer het voorkwam dat er iemand binnen de schouw van de Riederwaard die daar land had liggen en dat land wilde opgeven en zijn spade op de dijk stak, dat dan de Dijkgraaf die er dan zou zijn hem gerechtelijk moest vervolgen. Al zijn roerende goederen in beslag nemen, waarvan men op de hoogte was of gevonden werden binnen Zuid-Holland. Deze onroerende goederen moesten op de dijkage gelegd worden en zolang daarop blijven als bij vonnis van de Heemraden werd besloten.

Ook was er een bepaling, dat men de grond die nodig was voor het maken van dijken mocht halen overal in de onbedijkte landen binnen het Graafschap van Holland en wel zoveel als naar de mening van de Heemraden nodig was.

Op 27 juni 1370 schrijft Hertog Aelbrecht dat hij heeft vernomen:

"dat ons land van Riederwaard qualijck gedijckt is ende in sulke vreesse staan te verliezen overmits die dijkage van Pijndrecht".

Hij gelast de baljuw van Zuid-Holland, de dijkgraaf van de Riederwaard en de ingelanden aldaar de bedijking van Pendrecht te beginnen om te voorkomen dat de gehele Riederwaard verloren zou gaan.

De bedijking bestond hierin, dat de bewoners op eigen kosten de dijk moesten maken en indien het geld niet kon worden terugbetaald, dan moesten zij het land verkopen. Hieruit kan men opmaken, dat op dat moment de dijk van Pendrecht het zwakste punt was in de dijkring van de Riederwaard.

Dan op 2 februari 1373 breken de dijken van de Riederwaard door. Dit kan men lezen in een charter van 8 februari 1375 van Aelbrecht van Beieren. Hierin werd bepaald, dat die van Riederwaard die belast zijn met schulden van de Lombarden (= geldschijsters) vrijstelling kregen van de betaling van hun schulden en jaarrenten aan de Lombarden.

J. Schop

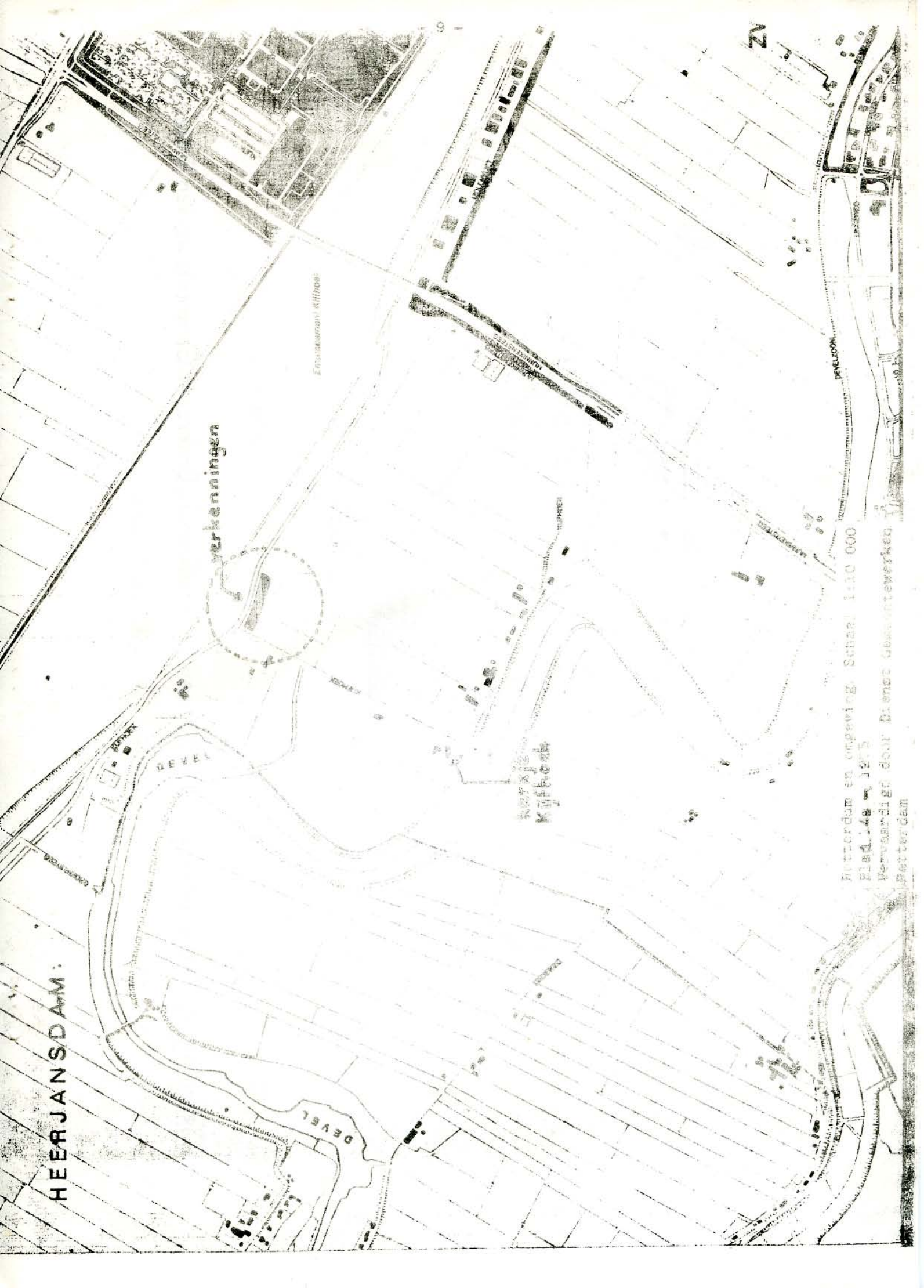
VERSLAG VAN EEN AANTAL VERKENNINGEN IN KIJFHOEK

J.P. Stuy van de Herik, lid van de Werkgroep Bodemonderzoek, meldde op 28 mei 1982 zijn vondst van aardewerkscherven uit de veertiende eeuw, afkomstig van o.a. blauwgrijze waterkannen en voorraadpotten. De scherven waren door hem opgemerkt in de kant van een nieuw gegraven sloot langs het fietspad in aanleg, tussen Heerjansdam en Zwijndrecht (zie kaartje op blz. 9).

Een aantal mensen trok daarna, met vriendelijke toestemming van het Waterschap, nog vijf keer op verkenning uit, waarbij vooral de slootkanten tot op de veenlaag systematisch werden afgezocht. Het zéér warme en droge weer maakte het vrijwel onmogelijk de grondlagen in het sterk uitgedroogde en verbleekte slootprofiel te herkennen. We konden dan ook van elke daar gevonden scherf alleen plaats en diepte (zo ongeveer) ten opzichte van het maai-veld aangeven, maar meestal niet de grondlaag waarin de scherf zich bevond. Ook was het niet meer mogelijk na te gaan of een kleine scherf nu werkelijk in de slootwand zat of mogelijk door de machine er langs werd geschoven en zo op een andere dan de oorspronkelijke diepte terechtgekomen was.

Zoeken tot op het veen is voor iedere speurder naar oude bewoningsvondsten een bekend begrip. Lag dit veen onder de waterspiegel, dan aarzelde de heer A.C. den Otter niet de lieslaarzen aan te trekken en zich onder aanmoediging van o.a. onze zéér actieve jeugdleden Verula, Lisette en Jeroen (hulde!) op een plaats, waar hij de slootkant niet kon beschadigen, te water te laten.

HEERJANS DAM:

Rotterdam en omgeving. Schaal 1:10 000
Eind 148 v. 1275
Vervolg van de Dienst Gemeentewerken
P. J. van der Cam

21-38-20

1191

Tekening op halve ware grootte. Bureau Oudheidkundig Onderzoek Gemeente werken Rotterdam.

Kookpot, 1^e helft 16^e eeuw.

Op deze manier kwamen nog wat scherven uit de twaalfde en veertiende eeuw letterlijk boven water. Mevrouw Derksen maakte, als altijd aanwezige, hiervan onopgemerkt een zeer fraaie foto!

Bij een van de verkenningen merkten we vrijwel bovenin het ondiep uitgegraven stuk van het toekomstige fietspad, talloze, door een machine versplinterde, fragmentjes van een kookpot (grape) op. Na een tweede, nauwkeuriger onderzoek, nu met de schop, bleek er voldoende materiaal te zijn voor een te restaureren kookpot met twee oren, op drie pootjes, uit de tweede helft van de zestiende eeuw (zie tekening, blz.10).

Alle scherven lieten we zien aan de heer Stam en op het Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken in Rotterdam. De heer Stam was zo vriendelijk ons een avond wat meer over de gevonden scherven te komen vertellen en van bovengenoemd bureau kreeg de Historische Vereniging alle kopieën van de daar bewaarde documentatie over deze scherven toegestuurd. Een gebaar dat zeer wordt gewaardeerd.

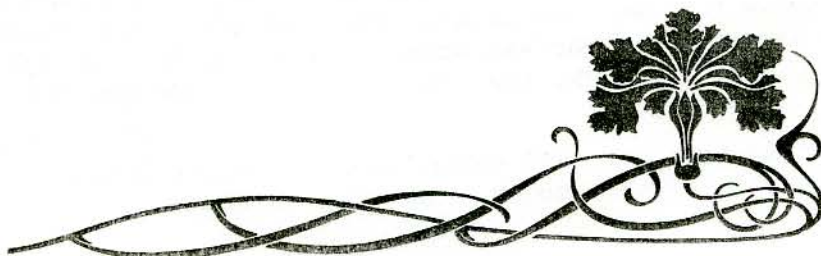
Uit de opgaven van de diepte van de gevonden scherven zijn, volgens de heer Stam, geen conclusies te trekken. Wat je "beneden" zou mogen verwachten bevond zich soms bovenin en omgekeerd (zie boven).

Van wat we van de heer Stam en uit de documentatie van het Bureau Oudheidkundig onderzoek over het gevonden aardewerk te weten zijn gekomen hopen we U door middel van een eenvoudige uitstalling in het kerkje van Kijfhoek, op vrijdagavond 24 juni a.s. iets te laten zien. (Zie ook de aankondiging op blz. 13 van dit Contactblad.)

Wat heb je met zo'n paar honderd scherven nu in handen? Fragmentjes van twaalfde eeuwse kogelpotjes (kookpotjes, kogelrond), baksteen uit de tweede helft van de dertiende eeuw, stukken van bovengenoemde waterkannen en voorraadpotten, delen van veertiende eeuwse platte pannen (nu zouden we koekepannen zeggen) van rood aardewerk met holle steel, van een vijftiende eeuwse rode platte pan met massieve steel, een stukje van een veertiende eeuwse blauwgrijze vuurklok (onder zo'n vuurklok bleef 's nachts de rest van het "haardvuur" veilig smeulen), veertiende of vijftiende eeuwse rode leipan, fragmenten van de U allen welbekende steenwerkkannetjes uit de veertiende eeuw en delen van het latere gebruiksaardewerk tot in de negentiende eeuw, zoals we dat van "Slikmus" en "Koedood" zo goed hebben leren kennen. Het wijst toch allemaal wel in de richting van een plaatsje, waar vanaf de twaalfde tot in de negentiende eeuw gewoond zou kunnen zijn. (Wie gaat het eind van deze eventuele bewoning eens na?) Bij scherven, die 70, 75, 80, 85 en 100 cm onder het huidige maaiveld in de wand van een pasgegraven sloot zitten denk je, op deze plaats toch niet zo gauw meer aan van elders aangevoerde ophogingsgrond.

Conclusies zijn te gevaarlijk voor beginnende amateurs, maar aan de vijf zomerse verkenningen bewaren we in ieder geval "warme" herinneringen.

Corrie Ratsma

BARENDRECHTS GESCHIEDKUNDIGE DOCUMENTEN

Documenten "boven tafel gebracht" tijdens vergadering van onze vereniging. Ja zeker, in de meest letterlijke zin van het woord, boven tafel gebracht en wel door de heer L.W. Hordijk, archivaris van de Brielse Dijkkring en lid van onze vereniging.

Een grote hoeveelheid boeken, aktes, registers, tekeningen, belastingkohieren, enz., enz. lag meters lang, op tafel uitgespreid tijdens de causerie onderhoudend en vaak geestig, door ons medelid Hordijk. Dit geschiedde naar aanleiding van de zevende jaarvergadering van de Historische Vereniging Barendrecht op 22 maart j.l. Na het stellen van vragen door de aanwezigen was er gelegenheid de uitstalling van nabij te zien en, desgewenst, in handen te nemen. Dit laatste onder voorwaarde dat er niet in de nabijheid werd gerookt! En tijdens die bezichtiging brandden de vragen pas goed los. Niet alleen waren daar vragen, maar ook was er zo een enkele ontdekking. Bijvoorbeeld door ons bestuurslid Van Bergeijk, beheerder van een familiearchief dat er zijn mag en ook goed door hem wordt gekend. Desondanks ontdekte hij tijdens deze bezichtiging, vanuit een belastingkohier uit 1861, dat één van zijn voorvaders in Barendrecht wethouder was geweest.

Om ons nog even bij dat kohier van de gemeente Barendrecht te bepalen: dat bleek mede een bron te zijn van inlichtingen omtrent namen, beroepen, sociale geslaagdheid, enz. Wat die "geslaagdheid" betreft: de leden van de Raad bleken slechts in de klasse van de hoogst aangeslagenen te vinden. De familienamen die voorkwamen zijn ook thans voor een belangrijk deel nog in onze gemeenschap terug te vinden. Maar weer andere namen, zoals die thans veelvuldig in Barendrecht voorkomen en dan niet onder de minst bekenden, ontbraken geheel. Of ben ik niet ver genoeg gegaan bij het doorbladeren van het kohier tot aan de "kleine luiden"? Het was pas 1861! U ziet wat een schat van gegevens voor wie speuren wil.

Een ander hoogst interessant gegeven was een register uit 1672! Terzijde: mijn buurman, die toch heel wat van de afgelopen drie tot vier eeuwen van Barendrecht afweet, moest die avond tot zijn verbazing erkennen nimmer van deze bron vernomen te hebben. Niet zó verwonderlijk. Onze spreker had bovengenoemd register aangetroffen tussen girobescheiden uit de jaren dertig, uiteraard van deze eeuw. Wat moet er nog een schat te vinden zijn daar waar die niet wordt vermoed.

Terug naar het register anno 1672. "Het volk was redeloos, het land redeloos, de regering radeloos". Maar er moest wel geld op tafel komen. Er vond dus de beschrijving plaats van inwoners, ook van die van Barendrecht, alsmede van hun bezit. Geen betere bron vanuit die tijd dan deze beschrijving.

Het zijn, volgens spreker, dan ook vaak juist de financiële bescheiden die het meest betrouwbare inzicht verschaffen. Hij noemde als voorbeeld voor het verschil in betrouwbaarheid omtrent historische gegevens, enerzijds bouwtekeningen en plattegronden, waaronder soms de meest fraaie exemplaren, anderzijds nota's en rekeningen voor betaling van geleverde goederen of verrichte arbeid, vaak niet meer dan kattenbelletjes. Bij het ontbreken van ander bewijsmateriaal blijft bij tekeningen, enz. de vraag bestaan of het daarop voorkomende wel ooit tot stand is gekomen, mogelijk in het stadium van voorbereiding is blijven steken. Een rekening, enz. duidt echter onbetwistbaar op de aanwezigheid van een bouwkundig of landschappelijk gegeven, een woning, een sluis, een dijk, enz. Immers er vond, hoe dan ook, betaling plaats.

In het kader van dit korte artikel kunnen slechts enkele dingen worden vermeld, voorbeeldsgewijs. Toch hoop ik iets van de sfeer van de voordracht door te geven.

Daar was ook nog de systematische uiteenzetting van soorten van bronnen die historisch materiaal aanreiken: ongeschreven en geschreven. Denk bij het eerste aan de nog aanwezige grondmonsters, genomen bij de bouw van de watertoren. Verdere precisering, bijvoorbeeld ten aanzien van archieven: voert tot de onderscheiding in particuliere en overheidsarchieven. Tot de eerstvermelde categorie behoren o.a. de "huisarchieven". En zo kan het gebeuren dat U voor zeer oude charters (oorkonden) met betrekking tot Barendrecht het gemeentearchief van Leiden moet raadplegen. Daar bevinden zich nl. de bescheiden van het Huisarchief van Warmond, waartoe de charters omtrent Barendrecht behoren. Zo is dat bij geschiedvorsing.

Maar ook het getoonde diploma, in de dertiger jaren door de Tuinbouwschool afgegeven, vormde voor de heer Hordijk een historisch waardevol gegeven.

Tot besluit: Wie van U, lezers, iets van waarde meent te bezitten - zie het bovenstaande - : ik verzoek U, gaat U er niet roekeloos mee om. Er is al eens eerder een stukje van een bladzijde uit veertienhonderd-zoveel in de kachel verdwenen, omdat zo'n vodje het tafelkleed ontsierde! Doet U het desnoods in een schoenendoos, zet Uw naam en adres op de doos en geeft U die af aan het Historisch Museum, als U "die oude rommel" kwijt wilt. Wie weet, die schoenendoos is op zich wellicht al een stukje documentatie.

H. van Herwerden

=====

KIJFHOEK - 24 JUNI 1983

=====

In de kerk van Kijfhoek zal op vrijdag 24 juni a.s. de heer F. van 't Zelfden uit Heerjansdam de historie van Kijfhoek bespreken. Een ruime plaats wordt op deze avond ingeruimd voor de geschiedenis van klooster Eemsteyn. Tijdens de pauze kunt U een aantal voorwerpen bezichtigen, tentoongesteld door de Historische Verenigingen van Zwijndrecht en Barendrecht. Aanvang 20.00 uur; einde ca. 22.00 uur.

Er zijn geen kosten aan deze avond verbonden, maar een bijdrage in de bus, bestemd voor de restauratie van de kerk, zal zeer op prijs worden gesteld.

Belangstellenden kunnen zich opgeven bij mw. J.W.E. Kouw, tel. 16059.

Daar de parkeergelegenheid bij de kerk beperkt is verzoeken wij U tevens op te geven of U per auto komt, en zo ja of U dan genegen bent anderen mee te laten rijden of dat U zelf met iemand wilt meerijden.

Verzamelen 24 juni a.s. op het Binnenhof voor het Gemeentehuis om 19.15 uur.

COPY VOOR HET VOLGENDE NUMMER
INLEVEREN VOOR 15 AUGUSTUS 1983!!